

Да се помни!

Петър БЕРОВ - съзателят на лесопарка в Борисовата градина

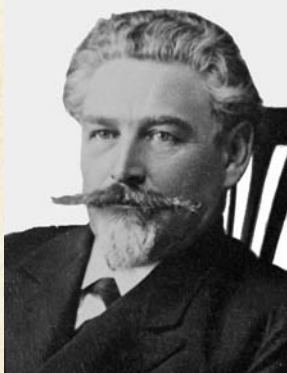

Времето минава и като че ли все повече ни отдалечава от възторжения „глас“ на френския кореспондент - граф Колонна, който споделя на страниците на „Le Journal de la Nièvrge“: „...тук има един прекрасен парк „Княз Борис“, който е началото на един Булонски лес. Той се намира в полите на Витоша и ще стане най-хубавото нещо на града, понеже всяка година се разширява с по няколко стотин метра.“

Мястото, за което става дума, е лесопаркът на Княз-Борисовата градина. Неговото начало е поставено от Петър Беров (1867-1917) - агроном и лесовъд, първостроител и популяризатор на горското дело в България, основоположник на лесопарка в Борисовата градина в София.

Нека първо погледнем отвисоко, от почти 80-метровия парк-хотел „Москва“ (сн. 1), откъдето се виждат величествените секвои, а вдясно от тях - зелените корони на борове, залесени от Петър Беров. А сега да се разходим из това историческо място, наречено в началото си Разсадник „Княз Борис III“, днес едно от най-красивите и емблематични места в столицата и нейната „зелена“ история. Посреща ни тишината и ...разрухата на сградата, строена за нуждите на разсадника (сн. 2). Изключителна стойност това място има и от дендрологична гледна точка с причудливата плачеща японска софора, блатния кипарис, плачещия бук, странджанския дъб и още много други интересни дървесни видове. Не е ли това място за атрактивен „зелен“ музей на столицата, който да експонира нелекия път в облагородяването и представянето на архитектурата на живата природа?

Навлизаме все по-навътре. Като че ли единствено внушителните секвои ни напомнят за някогашното величие и ентузиазъм на живота, който е кипял някога. Тук е паметникът, открит през 1934 г., на загиналия в Чепино лесовъд Васил Попов, отдал живота си

за горското дело. В мислите ни развълнувано се прокрадва въпросът: „А защо няма паметник съзателят на това място?“ Да, наистина, сякаш Петър Беров, инициаторът за създаването на този държавен разсадник, е „приютен“ и близкия по дух и характер, честен и безкористен лесовъд - Васил Попов.

Петър Савов Беров е роден на 21.05.1867 г. в с. Кубей (близо до гр. Болград - Бесарабия, сега Украйна) в семейството на свещеника Сава Беров, чиито корени са от с. Факия (Бургаско). През 1883 г. завършва прочутата Болградска гимназия, която дава образование на много видни общественици, бесарабски българи, със заслуги за развитието на България - проф. Стефан Георгиев, ген. Данаил Николаев, проф. Александър Теодоров-Балан, ген. Георги Колев, Димитър Агура, Александър Малинов (братовчед на Петър Беров) и много други.

През 1893 г. завършва Петровска земеделска и горска академия (сега Руски държавен аграрен университет „К. А. Тимирязев“). Веднага след завършването си пристига в България и е назначен за окръжен горски инспектор в Севлиево, като по същото време е командирован и в Отделението за горите на Министерството на търговията и земеделието. На 01.10.1895 г. е назначен за софийски горски инспектор с помощници Георги Купенов, Юлиус Милде и Еникия Димитров. По това време началник на Отделението за горите е Стоян Брънчев, а двамата ги свързва добро и градивно приятелство. Историческата мисия на Петър Беров е реализирането на залесяването в околностите на София и създаването на лесопарка в Княз-Борисовата градина. През 1897 г. той създава държавния горски разсадник. Това е разсадникът, който в края на XIX и началото на XX в. осигурява фиданки за залесяване не само за София, но и за други градове в България.

Разсадникът „Княз Борис III“ става средище на много активен за лесовъдската колегия творчески и научен подем - провеждат се годишни събрания на Дружеството на българските лесовъди (сн. 3). През 1951-1963 г. там се помещава Институтът за гората (основан като Служба за горско опитно дело) с дендрариум, впоследствие е седалище на общинската стопанска дирекция „Озеленяване“. Всъщност със създаването на лесопарка и използването

на различни дървесни видове в залесяването Петър Беров определя за години наред научните наблюдения в интродукцията и адаптацията на дървесните видове. За периода на изграждане на лесопарка (1897-1916 г.) са залесени 2710 дка - от Цариградско шосе до Ловния парк. През 1968 г. на територията на разсадника са изградени тенис кортове „Академик“.

Петър Беров заема длъжността на софийски горски инспектор до началото на 1899 г., когато става началник на бюро за градобитнината в София. През 1900 г. е командирован в Италия и Франция за изучаване на системата за застраховките им срещу градушките. Подготвя и законопроект за задължителното осигуряване на земеделските култури. Тук е мястото да се отбележи, че с добрата си подготовка по агрономство Петър Беров съумява да постигне добри резултати и в този отрасъл. Заедно с Цанко Церковски и Янко Забунов основава земеделския съюз в Плевен, издава и няколко книги, които да подпомогнат селското стопанство.

Заслужава внимание и заслугата на Петър Беров в популяризирането на горското дело в България. През 1899 г. по негова инициатива започва издаването на списание „Лесовъдец“, чийто приемник е сп. „Гора“.

На 02.05.1902 г. Петър Беров е назначен за агроном в Софийска община. Наред с другите свои задължения, той продължава активната си дейност по залесяването, а негови приемници са лесовъдите Димитър Киров, Тодор Марков, Минко Фетваджиев, Велизар Николов и особено неговия първи помощник - Витан Минков.

Създаването на лесопарка в Борисовата градина е съпроводено с много трудности. Против реализирането на залесителния план около София са били силните на деня и скотовъдите от съседните села - Слатина, Дървеница и Драгалевци. Петър Беров е заплашван дори с убийство, но нищо не било в състояние да компрометира ентузиазма му. Благодарение на своята твърдост и непоколебимост Беров успява да реализира плановете си за залесителните мероприятия.

В издадените от Министерството на търговията и земеделието „Годишни отчети на горските инспектори за 1896 г.“ (1897, стр. 540) Петър Беров като софийски горски инспектор описва и началото на реализацията на зеления пояс около столицата: „Залесяването на голите места край София се започва вече и сега културата до Цариградското шосе има 65 000 здрави 3-4 - годишни фиданки от разни дървесни породи като бряст, бор, черница, ясен, див кестен и неизбежния салкъм. Мястото, определено за залесяване, е градско, а се залесява за държавна сметка, но при все това градската община не ще да прекара в културата поне една чешма, когато в съседната до културата градина „Княз Борис“ прекарани са няколко такива. Една чешма не би намалила водата в градския водопровод, обаче много би способствувала за развитието на дръвчетата

и би уефтинила културата с 600-700 лв. годишно.“

По обективни и субективни причини за кратко време (1904-1905 г.) Беров остава извън своите професионални интереси и е учител в Духовната семинария. - Но и тук той работи за облагородяването на района - създава парка с фиданки от черен бор около Семинарията. Та нали той е на метри от неговия разсадник.

От 1905 до 1908 г. Петър Беров е първостепенен инспектор по земеделието и отраслите му. От 19.04.1908 г. до 10.03.1911 г. е народен представител, като влиза със своя собствена листа и голямо мнозинство в XIV Обикновено народно събрание (1908-1911 г., министър-председател Александър Малинов). Беров внася „Законопроект за групиране на земите“, който, за съжаление, остава неразгледан. През 1911 г. за няколко месеца е царски консул в Пирей. След това е агроном в Българска земеделска банка, а през 1912-1914 г. е директор на конезавода „Кабюк“ край Шумен.

През 1910 г. правителството на България създава т.нар. подвижни земеделски училища (две - в Пловдив и Велико Търново) с цел постигането на по-добри резултати в агрономическата дейност у нас. В началото на 1912 г. тези училища се трансформират в подвижни земеделски катедри. Петър Беров поема катедрата във Велико Търново и е директор до деня - 01.07.1917 г., когато внезапно умира в с. Михалци, Великотърновско.

Никифор Ганев споделя за Петър Беров „...доколко е бил ценен и уважаван от хората, между които е работил, явствува от факта, че над гроба му е поставен надпис със следните слова: „Тук почива прахът на излязъл от народа и умрял между народа ПЕТЪР САВИЧ БЕРОВ. В. Търновска земеделска катедра“.

Петър Беров остава в нашата памет като човек с неспокоен дух, бунтар, безкрайно честен, справедлив и безкористен. Човек, който не е мислил и работил за кариера, а с ясното съзнание да до-

принесе за издигането и укрепването на българското горско и селско стопанство, за да се подобри животът в България.

Делото на хора като Петър Беров, чиято всеотдайност и дори жертвоготовност, защото те са изпълнявали своя дълг с риск за живота си - многократно заплашвани и дори нападани, но въпреки това устояли на своя идеал, заслужава да помним.

За него няма паметен знак в бронз или гранит, но негов жив, ръкотворен паметник е лесопаркът на Борисовата градина.

Гл. ас. д-р Евгени ЦАВКОВ

Тържеството по случай 150-годишнината от рождението на Петър Беров ще се състои в София на 27 март от 18.00 ч. в Музея „Земята и хората“.